סודרן על גבי כבש או על גבי סובב. אבל על גבי יסוד לא דל"ר היה נפסל בלינה אם ירד אבל סובב שהוא מחלי המזבח ולמעלה הרי הוא כמזבח[א] ואין לינה מועלת בראשו של מזבח וכן כבש ריב"א ועוד אפשר דאיסור יש להורידו מן המזבח אבל כשסודרן על הסובב והכבש לא מיקרי ירידה:

נאמרה אש בקטורת. נ"ל דכתיב גבי קרח אתה ואהרן אש מחתתו ותנו בהן אש ושימו עליהן קטורת:

תמיד שאמרתי לך לא תהא אלא על מזבח החיצון. תימה לי א"כ ניבעי לה מערכה בפני עצמה כי היכי דמלרכינן מערכה לקטורת בפני עצמה וא"כ נפיש להו מערכות וי"ל כיון דלא היה צריך ליקח שום גחלים ממזרה אלא להדליק הפתילות בעלמא לא מסתבר שיעשו בשביל זה מערכה ולא מסרן הכתוב אלא לחכמים ועוד י"ל מדכתיב תמיד ס"מ שמדליקין אותה מאש הדולקת תמיד והיינו ממערכה גדולה דאי עבדינן לה מערכה בפני עצמה מאי אינטריך שתהא דולקת תמיד: **הוי אומר זה מזבח החיצון.** ואין להקשות א"כ מאי אינטריך קרא לקטורת דהיכל שלוקמין לה גחלים ממזבח החילון נגמר מקטורת דלפני ולפנים די"ל דאינטריך לאשמועינן דעושין לה מערכה בפני עצמה דאי הוה גמרינן מהכא ה"א ביה"כ סגי בחדא מערכה לקטורת דהיכל ולפני ולפנים אי נמי מהכא לא מצינו למילף דשמי קטורת דכל יומא כיון דמקטירין אותה על מזבח הפנימי יעשו לה מערכה כמו כן על מזבח הפנימי קמ"ל: **הוה אמינא דוקא מלפני ה'.** הקשה ר"י מאי שנא דהכא אמרינן לפני ה' כנגד הפתח במערבה וכן בנר מערבי פרק שתי הלחם (מנחות דף לח.) וגבי תנופה[ב] פרק כל המנחות בחות מנה (שם דף פח.) אבל

שסודרן על גבי מזבח ואם אין מחזיקן שסודרן על הכבש או ע"ג סובב עד שיעשה מערכה גדולה וסודרן ת"ל [1]אשר תאכל האש את העולה על המזבח ור' מאיר עיכולי עולה אתה מחזיר [א]ואי אתה מחזיר עיכולי קטורת דתני [ב]ר' חנניא בר מניומי בדבי ר' אליעזר בן יעקב אשר תאכל האש את העולה על המזבח עיכולי עולה אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עיכולי קטורת דכולי עלמא מיהת מוסיפין בו ביום אית להו מנא להו נפקא להו [2]מוהאש ואפילו למאן דלא דריש [3]וא"ו וא"ו ה"א דריש. אש תמיד למאי אתא מבעי ליה לכדתניא [א] [3]אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה [2]לימד על מערכה שניה של קטורת [ב]שלא תהא אלא על המזבח החיצון אש מחתה ומנורה מניין ודין הוא נאמרה [4]אש בקטורת ונאמרה [5]אש במחתה ומנורה מה להלן על מזבח החיצון אף כאן על המזבח החיצון או כלך לדרך זו נאמרה אש בקטורת ונאמרה אש במחתה מה להלן בסמוך לו אף מחתה ומנורה בסמוך לו ת"ל אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה [3]אש תמיד תוקד לו לא תהא אלא בראשו של מזבח החיצון למדנו אש למנורה אש למחתה מניין ודין הוא נאמרה אש במחתה ונאמרה אש במנורה מה להלן על גבי מזבח החיצון אף כאן על מזבח החיצון או כלך לדרך זו נאמרה אש בקטורת ונאמרה אש במחתה מה להלן בסמוך לו אף כאן בסמוך לו תלמוד לומר [5]ולקח מלא המחתה גחלי אש מעל המזבח מלפני ה' איזהו מזבח שמקצתו לפני ה' ואין כולו לפני ה' הוי אומר זה מזבח החיצון ואיצטריך למיכתב מעל המזבח ואיצטריך למיכתב מלפני ה' דאי כתב רחמנא מעל המזבח הוה אמינא מאי מזבח מזבח פנימי כתב רחמנא מלפני ה' ואי כתב רחמנא מלפני ה' הוה אמינא דוקא מלפני ה' אבל

אשר תאכל אש העולה. אם אינו ענין לתחילתה דהא כתיב [ג] העולה על מוקדה תנהו לענין סופה: **עיכולי עולה.** פוקעין שפקעו מעל האש וקרי ביה אשר תאכל את העולה על המזבח: **אש תמיד תוקד למאי אתא.** כיון דדרשת כל מוקדות דעניתא: **שלא תהא אלא על מזבח החילון.** דהאי קרא במזבח העולה כתיב: **אש מחתה ומנורה.** אש דיוה"כ דלפני ולפנים ואש דמנורה דהדלקת נרות דכל יומא מעיין שתהא ניטלת מעל המזבח החילון: הכי גרסינן **נאמר להן אש בקטורת.** דכתיב [ד] יקטירנה ואין הקטרה בלא אש: **מה להלן בסמוך לו.** במזבח החילון הסמוך לפנימי שעליו הקטורת נקטר אף מחתה ומנורה נוטל מן הסמוך לו והוא מזבח הפנימי הסמוך למנורה ולפני לפנים: **אש תמיד.** אש שאמרתי לך בה תמיד והוא של מנורה שנאמר בה [ה] להעלות נר תמיד: **נאמר אש בקטורת.** של כל יום: **ולקח מלא המחתה מעל המזבח.** (ויקרא טז) ומהיכן מלפני ה' מלא מערב: הכי גרסינן **איזהו מזבח שמקצתו לפני ה' ואין כולו לפני ה' הוי אומר זה מזבח החילון.** איזהו מזבח שיש לחלק בו מה ממנו לפני ה' שהוזקק הכתוב לומר מלפני ה' הוי אומר זה מזבח החילון דאילו פנימי כולו לפני ה': **דוקא מלפני ה'.** כנגד הפתח ממש: אבל

א) מנחות כו: [זבחים פג:], ב) [ירמות עב: מנחות לא: פז:], ג) [ויקרא ו], ד) [שמות ל], ה) [שמות כז],

גליון הש"ס

גמרא שלא תהא אלא על המזבח החיצון. עיין לעיל דף לג ע"ב תוס' ד"ה מכלל:

הגהות הגר"א

[א] גמרא לכדתניא. (אם תמיד תוקד על המזבח לא תכבה) תא"מ וכ"ב ואם המזבח תוקד בו (וכ"ה בתורת הבית וכמ"ש לעיל עמוד א' ודף לג ב):

מוסף רש"י

אשר תאכל האש. קרא יתירא דפשיטא דדבק מאכל תאכל אם הוא, אלא לדרשא אשר תאכל האש ותפקעם העולה מעל המזבח מזוד והעלם על המזבח (זבחים פג:) קלי ביה תעוכל (מנחות כו:).

מוסף תוספות

א. דאפילו להקטיר עליו איכא מאן דאמר [זבחים סה.] דמקטירין. תוס' זבחים פז: ד"ה שורי. **ב.** תנופת לוג שמן של מצורע ואשמו. תוס' זבחים נח. ד"ה מתוך. **ג.** למעוטי בחוץ, דתנופת אשם מחיים. שם. **ד.** [ד"ה]גבי גחלים כתיב מעל המזבח, ונרות היו בהיכל. שם. **ה.** שאם לא עשאה לא מעכב. רש"י מנחות לג: ד"ה סמיכה. **ו.** שאם רצה עומד חוץ לעזרה ושוחט בסכין ארוכה. רש"י זבחים לב: ד"ה ולון.

רבינו חננאל (המשך)

משוך מן הכותל כו'. וכבר פירשנוהו שם בפרק אמר להם הממונה. כן אש מחתה ומנורה לא תהיה אש אלא ממזבח הזהב הסמוך להם. לכך בא זה אש תמיד תוקד על המזבח, ללמד כי האש שכתבתי לך תמיד, והיא אש של מנורה כדכתיב להעלות נר תמיד, לא תהא אלא ממזבח החיצון. למדנו אש למנורה דכתיב הכא אש תמיד, ובמנורה כתיב להעלות נר תמיד. אש מחתה מניין, ולא אשכחן בה טעם אלא מגופה, שנאמר ולקח מלא המחתה גחלי אש מעל המזבח מלפני ה' ודייקינן מדכתיב לפני ה' שמעינן מינה דבעינן אש ממזבח שאין כולו לפני ה'. ואמרינן איזהו מזבח שאין כולו לפני ה', הוי אומר זה מזבח החיצון, אבל מזבח

מסורת הש"ס

ז) מנחות כו: [זבחים פג:], **ח)** [ירמות עב: מנחות לא: פז:], **ט)** [ויקרא ו], **י)** [שמות ל], **יא)** [שמות כז],

עין משפט נר מצוה

מד א מיי' פ"ג מהל' תמידין הלכה כ:
מה ב מיי' שם הל' ה ופ"ב הל' ד והלכה ח:
מו ג שם פ"ג הל' יג:

תורה אור השלם

1. וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי בַד יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ו ג
2. וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ לֹא תִכְבֶּה וּבִעֵר עָלָיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר וַעֲרַךְ עָלֶיהָ הָעֹלָה וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֲלְבֵי הַשְּׁלָמִים: ויקרא ו ה
3. אֵשׁ תָּמִיד תּוּקַד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה:
ויקרא ו ו
4. וְהִקְטִיר עָלָיו אַהֲרֹן קְטֹרֶת סַמִּים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר בְּהֵיטִיבוֹ אֶת הַנֵּרֹת יַקְטִירֶנָּה: שמות ל ז
וְתֹנוּ בָהֶן אֵשׁ וְשִׂימוּ עֲלֵיהֶן קְטֹרֶת לִפְנֵי יְיָ מֻחָר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ הוּא הַקָּדוֹשׁ רַב לָכֶם בְּנֵי לֵוִי:
במדבר טז ז
5. וְלָקַח מְלֹא הַמַּחְתָּה גַּחֲלֵי אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי יְיָ וּמְלֹא חָפְנָיו קְטֹרֶת סַמִּים דַּקָּה וְהֵבִיא מִבֵּית לַפָּרֹכֶת:
ויקרא טז יב

רבינו חננאל

סודרן בצידי המזבח, עד שיסדר המערכה גדולה, ואחר כך מחזירן עליה, שנאמר אשר תאכל האש את העולה על המזבח. כלומר, מחזירים על גבי המערכה שבמזבח. ור' מאיר האי קרא אשר תאכל האש, מפיק לה לדרשא אחרינא, כדתני רב חנניא בר מניומי בדבי ר' אליעזר בן יעקב אשר תאכל האש את העולה על המזבח, עיכולי עולה אתה מחזיר על המזבח ואי אתה מחזיר עיכולי קטורת, וכ' יגאי דאמר קטורת שפקעה ממזבח הקטרת אפילו קרטין שבהן אין מחזירין אותה על גבי המזבח. דכולי עלמא מיהת שוין שמוסיפין ביום הכפורים מערכה יתירה על כל הימים, מנא להו. ופרשינן מוהאש, היה לו לכתוב אש ולמה כתב והאש, אלא לומר שמוסיפין ביום הכפורים מערכת אש אחרת. הנה דרשנו הני קראי ואש המזבח תוקד בו, והאש על המזבח תוקד. האי קרא אחרינא אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה למאי אתא. לכדתניא ואש המזבח תוקד בו לימד על מערכה שניה של קטרת שתהיה במזבח החיצון. אש מחתה, שנאמר ולקח מלא המחתה גחלי אש. ומנורה, דכתיב בה להעלות נר תמיד, והיא הדלקת נרות באש. מנא לן שהיא ממזבח החיצון. ללמד בהן מן הדין בזה הדרך, נאמר תן אש בקטרת ונאמר תן אש במחתה ומנורה כו'. ודהינן כלך לדרך זו כו', כלומר כך למוד מהמזבח, הקטרת האש שאתה נותן ומקטיר עליה, אינך מכניסה אלא מן הסמוך לה, דהוא מזבח החיצון כמו שאמרנו במסכת זבחים (תחילת פרק איזהו מקומן של זבחים) [בפ' קדשי קדשים] ר' יוסי היא דתניא ר' יוסי אומר כל הניטל מבחוץ ליתן בפנים אינו ניתן אלא בסמוך שלפנים. וכן אמרו למעלה בענין סידור המערכה כריש לקיש דאמר אין מעבירין על המצות, וכי עייל בהיכל במזבח הקטורת פגע ברישא, כדתניא שולחן בצפון

הפנימי כולו לפני ה' הוא, שנאמר ויצא אל המזבח אשר לפני ה' זה מזבח הזהב, לפי שהמזבח החיצון יש בו ל"ב, ופתח ההיכל אינו רחב אלא י' אמה ומה שהוא כנגד הפתח הוא לפני ה' והשאר לאו. וכבר אמרו מזבח המוצע באמצע עזרה. וזה דבר ברור הוא. וכעניין הזה פשוטה תחלת פרק היה מביא מנחתה בכפישה מצרית. ואצטריך למיכתב מלפני ה' למעט מזבח הפנימי שהוא כולו לפני ה', ואצטריך למיכתב מעל המזבח לרבות כל הגחלים שבמזבח, ואפי' אותם שבצדדין שאינן מכוונים כנגד פתח ההיכל שהוא לפני ה'.

אבל מהאי גיסא ודהאי גיסא אימא לא צריכא. הכא דאפי' דהאי גיסא ודהאי גיסא כשר הני מילי דיעבד אבל לכתחילה בעינן כנגד הפתח כדמשמע בזבחים ריש פרק קדשי קדשים [א] (דף נח.) וא"ת מאי איעטריך קרא למימר דלא מעכב אי שקיל לה אגא כנגד הפתח מהיכא תיתי עיכובא והלא לא שנה עליו הכתוב לעכב ואי מדכתיב חוקה לרבי יהודה דאמר (לקמן דף ס.) לא קאי חוקה אלא אדברים שנעשים בבגדי לבן בפנים למה לי קרא וי"ל כיון דהוי צורך פנים כפנים דמי מידי דהוה אקטורת שחפנה קודם שחיטת הפר דלא עשה ולא כלום אפי' לר' יהודה לצורך פנים כפנים דמי: **אבל לא משלה בהן האור לא.**

לאו דווקא פסולין הוא דהיכי אפי' כשרין אי לא משלה בהן האור לא דקאמר [ב] עולת שבת בשבתו ולא עולת חול בשבתו [ב] ומקשים והאמר בפ"ק דשבת (דף כ.) כלל מוקדמותיכם למ"ד דבפיכים ופדרים הוא דאמר ועל כרחך היינו איבריים ופדרים דחול דאי אי שבת [ג] מעולת שבת בשבתו נפקא ותיקן הרב רבי יוסף פור"ת זצ"ל דלמ"ד איבריים ופדרים היינו אל שבת דאי מעולת שבת בשבתו הכי מיירי בשחיטה וזריקה ולא נהירא לר"י דא"כ היכי גמרינן מינה בפרק אלו קשרים (שם דף קיד.) דחלבי שבת קריבין ביו"ט [ד] אי ביום"כ ואי קרא בשחיטה וזריקה איירי אטו קרבן שבת נשחט ביו"ט וביום"כ אלא על כרחך אהקטרת תמיד דשבת דרשינן גופיה מקרא דדרשינן בפרק אלו דברים (פסחים דף סו.) עולת שבת על עולת התמיד מכלל דתמיד דחי שבת ומסתמא בכל [ה] קרבנותיו קאמר ומיתורא דבשבתו דרשינן מלבי שבת קריבין ביו"ט אי ביום"כ [ה] אמר כדאית ליה אלא גרלה לריב"ל ולר"י דהא דאמר ולא עולת חול בשבתו היינו בלא משלה בהן אור [ו] והיינו דלמ"ד איבריים ופדרים הוא דאמר [ו] וא"כ הא דקאמר הכא לגיסא קמא דווקא משלה בהן האור ודווקא פסולין אבל כשרין לא לא בעי למימר אבל כשרין אפילו לא משלה בהן האור אלא ס"ק אבל כשרין לא איצטריך למימר דשרי היכא דמשלה בהן האור ומיהו אפי' לגיסא קמא לא שרי אפילו בכשרים אלא במשלה בהן האור דווקא ומיהו יכולני לישב שלא יקשה לפירוש הרב פורת דודאי לי לא הוה כתב קרא דלא תבערו למ"ד איבריים ופדרים מקרא דעולת שבת בשבתו לא הוה דרשינן אלא שחיטה וזריקה דמעכבי אבל הקטרה לא כיון דיכולין להמתין עד הלילה והא דכתיב עולת שבת בשבתו הוה דרשינן ליה הכי אם נאמנו ולא שחטו אל שבת ושחטו [ז] אותו ביום"כ ולמר ביו"ט היכא דחל יום"כ או יו"ט אחר השבת אבל בתר דנפקא לן מלא תבערו למ"ד איבריים ופדרים בתמיד ל' שבת מהשתא מוקמינא קרא דעולת שבת בשבתו אף לאיבריים ופדרים לומר דחלבי שבת קריבין ביום"כ או ביו"ט לומר כדאית ליה ולמר וכדרינן לגיסא כן דמודה הוא לאפי' דחול שרי בשבת היכא דמשלה בהן האור כדמשמע בזמעתין לכ"ע ולכל הפי' נ"ל דוחק שאנו צריכין לפרש לגיסא קמא דהכא דקאמר לא נגרהה אלא לפסולין דבקטר דנקט לאו דווקא וה"ה כשרין אלא דבכשרין לא איצטריך לאשמועינן ורלה לי דהא דאמר ולא עולת חול בשבתו ולא עולת חול ביו"ט היינו בליל שבת או בליל יו"ט דלא ניתנו שבת ויו"ט לדחות בהיות שעתא אלא שוס קרבן [ח] והא דאמר למ"ד איבריים ופדרים הוא דאתא איכא לאוקמי קרא לדמיסתבר דהיינו סמוך לבקר כי מסדר מערכה דיומא [ט] וכיון דבלאו הכי מבעיר אם המערכה לצורך תמידין דיומא אמרינן דקאי דלא תבערו אתא למ"ד איבריים ופדרים דחול שיתותרו [י] ואפי' לא משלה בהן האור כשרין לגיסא קמא דהכא ופסול במשלה בהן האור ולאיכא דאמרי אחד [י] כשירה ואחד פסולה דווקא משלה בהן האור והא דאמר חלבי שבת קריבין ביום"כ וביו"ט היינו אפילו בתחילת הלילה מעלן ומקטירין מה שאין כן בעולת חול ביום"כ וביו"ט: **תחילתו** דוחה **וסופו אינו דוחה רב חסדא אמר דוחה את השבת כו'.** פרש"י תחילתו תמיד שחיטה וזריקה [יא] דוחה את הטומאה סופו דהיינו הקטרתו אינו דוחה הטומאה אבל שבת דוחה אפילו סופו [יב] ורבה אמר תחילתו דוחה תמיד של שבת שחיטה וזריקה דוחה את השבת וקרב בשבת סופו תמיד של ערב שבת אינו דוחה דאין איברים נקטרים משתחשך אלא מעלן מבעוד יום וזה הפי' תופש עיקר והקשה ר"י דהתנן בפרק כילד צולין (פסחים דף עו:) המשה דברים באין בטומאה ועל כרחך אפילו הקטרת אימורים קאמר מדקאמר ואינן נאכלין בטומאה מכלל דכל השאר בא בטומאה שחיטה וזריקה והקטרה ועוד דהקתני בהדייהו עומר דהיינו הקטרה ולעיל נמי בפ"ק (דף ו.) אמרינן היה מקריב מנחת פרים ואילים וכבשים ונטמאת בידו וכו' עד דאומרים לו הוי פקח ושתוק אלמא הקטרה היא בטומאה מיהו י"ל דלא קשה דהקטרת קומץ דמנחה במקום זריקת דם דזבח וכי היכי דזריקה דוחה טומאה הכי נמי הקטרת קומץ דכתיב בזבחים בפ"ק (דף יג:) מקטיר נמי היינו זורק ומתלן נאכלין בטומאה ניחא דיש לומר דנקט לישנא דשיך בכולהו דכולהו אין נאכלין בטומאה אבל לענין הקטרה יש מהן שנקטרת בטומאה כגון מנחת העומר ומיהו קשה [יג] דרב חסדא מפרש למילתא הכל בתמיד דכל יומא ויומא תחילתו שחיטה וזריקה דוחה הטומאה סופו אינו דוחה טומאה דהיינו הקטרה [יד] ולא מיירי באיברים שנימותרו ורבה מפרש תחילתו דוחה שבת תמיד דשבת סופו אינו דוחה איברים שנתותרו ועוד מאי קאמר תחילתו דוחה שבת שחיטה וזריקה אפי' סופו נמי דחי שבת הקטרה דתמיד דשבת ועוד דלרבה דתחילתו דוחה שבת

מוקפי שבת אלא יהו שבת עצמו. ואין נראה דקשה מסמעתין דהכא דבפרשיה, ועוד דפשט עולת שבת בשבתו משמע שיקולין דהקטיר כל איברי התמיד בשבת ולא צריך קרא אחרינא, ואפילו רבה ורב חסדא דפליגי לקמן בסמעתין הייט דוקא לענין מערכה כפי עצמן אבל בתחיית שבת במערכה גדולה לא אשכחן דפליגי. ואומר רבינו יעקב וכן פירש ריב"א דלא קשה מידך, דהכא והכא דסוף פ"ק דשבת מייירי לענין איברים ופדרים שמשלה בהם האור מערב שבת דעשו לאמו מ מזבח כדאמרינן הכא במשלה בהם האור, ואפילו לגיסא דמפליג בין כשרים בין פסולין לענין משלה בהם האור, הייט לענין מערכה כפי עצמן אבל לא לענין דחיית שבת. וא"ת אי דקאמר בסמוך דמועדו ואפילו בשבת משמע ליה דתרי מילי ניטהו. **תנינא.** ואפילו דמגיע בכשרין דא"ל דפסולין [דפסולין] דכי משלה בהם [האור הוי כשרין, מסתבר שאין מילוק בזה בין חול לשבת]. **ופליגא דרבי הונא בר'.** לגיסא דרבא דמפרש דוחה את הטומאה ולא את השבת קאמר דפליגא, אבל לרב חסדא דמפרש דוחה את השבת לא פליגא. **תחילתו** דוחה. פי' רש"י בשם רבותיו תחילתו איכריע. וקשה לר"ש דמדקאמרת לקמן בסמוך תחילתו דעיקר כפרה דחי, ואיכי קרי עיקר כפרה לדחיית איברים (אלא) [כלא] אין כפרה אלא בדם. ואין נראה לרבינו קושיא, דהא קרי ליה שפיר עיקר כפרה כיון שהוא מקטיר גוף הקרבן ועיקרו, ואכי נמי דאשכחן לעיל פרק אלו קשרים [כז, ב] גבי מנין לבשר בשר [כז, ב] דאם אינו נאכל אינו מכשיר בגד, ואמרי דאמר ר"ש דין דלאו עבודה דמעכבת כפרה היא לא מיבעי כהוגה, משמע אבל הפשט ויתותה [ד]מעכבת כפרה ודאי בעי כהוגה. ואפילו לפי' אחר שפיר' לעיל שאין משם רמיה, מ"מ כיון שהקטרה הוא עיקר גוף הקרבן ודאי בם טומאה קרי ליה שפיר מעכב כפרה. אבל רש"י מפרש מפי עצמו תחילתו כגון שחיטה וזריקה של תמיד השבת, סופו כגון איברים שנתותרו מערב שבת דתמיד של שבת [(לא) קאמר, דהא אין שום אמורא חולק דפשיטא דתמי כדאמרינן בלאו דברים [פסחים סח, ב] שהרי הקטר חלבים ואיברים כשרין בין הלילה [ו]אין מתמיעין להם עד שתחשך גבי פסח שחל להיות בשבת, ועוד [מאי] קאמר שבת דתחילתו לאו בר מידחי שבת כו', אלא בשל ע"ש מייירי. אבל קשה לרבינו דקאמר סופו דלאו עיקר כפרה הוא לא דמי טומאה, והא תנן בפרק כילד צולין [שם עו, ב] דמשה דברים באין בטומאה ואין נאכלין בטומאה, אלמא אפילו הקטרה דוחה טומאה, ותניא נמי לעיל בפ"ק דיומא [ז, ב] היה מקריב מנחת פרים אילים וכבשים ונטמאת בידו ו' אומר לו הוי פיקח ושתוק, ועוד קשה כי לפירוש רש"י לא הוי השתא סופו דלענין טומאה בתחילתו כמו לענין שבת. אבל אין נאכלין בטומאה, אלמא אפילו הקטרה דוחה טומאה, ותניא נמי לעיל בפ"ק דיומא [ז, ב] היה מקריב מנחת פרים אילים וכבשים ונטמאת בידו ו' אומר לו הוי פיקח ושתוק, ועוד קשה כי לפירוש רש"י לא הוי השתא סופו דלענין טומאה בתחילתו כמו לענין שבת. אבל אין להקשות אם אין הקרבנות דוחה טומאה אין חרק הדם לר' יהושע דאמר אם אין בשר אין דם, דמלינו למימר דנעמא אבל קודם זריקה אי דוחה טומאה (לפי) הקרבנות, אבל נעמא אחר זריקה אי דוחה טומאה. וכפי' רבותיו אי רש"י אמר עיקר. **במועדו אפילו בשבת.** מימה לרבינו דהכא ודפרק אלו דברים [שם עו, ב] מפיק ליה במבמועדו ואילו בפרק כילד צולין [שם עו, ב] ר' דברים באין בטומאה מפיק ליה מבמועדו, ולא דרעמא מאי קשה דבתמיד ודפסח מפקי התם ודאי מבמועדו, אבל שאר קרבנות ליטור נפקא לן מבמועדיכם. **במועדו ואפילו בשבת.** לאו מתמעמעמא דרש הכי אלא מעולת שבת בשבתו נפקא לן בפרק אלו דברים [שם] דתמיד דחי שבת ופסח ולפיכן מג"ש מועדו מועדו, ושאר קרבנות ליטור ולפיכן מבמועדיכם.

אבל מהאי גיסא ומהאי גיסא אימא לא צריכא. נהי דמסיק הכא דאפי' דהאי גיסא ודהאי גיסא כשר הני מילי דיעבד אבל לכתחילה בעינן כנגד הפתח כדמשמע בזבחים ריש פרק קדשי קדשים [א] (דף נח.) וא"ת מאי איעטריך קרא למימר דלא מעכב אי שקיל לה אגא כנגד הפתח מהיכא תיתי עיכובא והלא לא שנה עליו הכתוב לעכב ואי מדכתיב חוקה לרבי יהודה דאמר (לקמן דף ס.) לא קאי חוקה אלא אדברים שנעשים בבגדי לבן בפנים למה לי קרא וי"ל כיון דהוי צורך פנים כפנים דמי מידי דהוה אקטורת שחפנה קודם שחיטת הפר דלא עשה ולא כלום אפי' לר' יהודה לצורך פנים כפנים דמי: **אבל לא משלה בהן האור לא.**

לאו דווקא פסולין הוא דהיכי אפי' כשרין אי לא משלה בהן האור לא דקאמר [ב] עולת שבת בשבתו ולא עולת חול בשבתו [ב] ומקשים והאמר בפ"ק דשבת (דף כ.) כלל מוקדמותיכם למ"ד דבפיכים ופדרים הוא דאמר ועל כרחך היינו איבריים ופדרים דחול דאי אי שבת [ג] מעולת שבת בשבתו נפקא ותיקן הרב רבי יוסף פור"ת זצ"ל דלמ"ד איבריים ופדרים היינו אל שבת דאי מעולת שבת בשבתו הכי מיירי בשחיטה וזריקה ולא נהירא לר"י דא"כ היכי גמרינן מינה בפרק אלו קשרים (שם דף קיד.) דחלבי שבת קריבין ביו"ט [ד] אי ביום"כ ואי קרא בשחיטה וזריקה איירי אטו קרבן שבת נשחט ביו"ט וביום"כ אלא על כרחך אהקטרת תמיד דשבת דרשינן גופיה מקרא דדרשינן בפרק אלו דברים (פסחים דף סו.) עולת שבת על עולת התמיד מכלל דתמיד דחי שבת ומסתמא בכל [ה] קרבנותיו קאמר ומיתורא דבשבתו דרשינן מלבי שבת קריבין ביו"ט אי ביום"כ [ה] אמר כדאית ליה אלא גרלה לריב"ל ולר"י דהא דאמר ולא עולת חול בשבתו היינו בלא משלה בהן האור [ו] והיינו דלמ"ד איבריים ופדרים הוא דאמר [ו] וא"כ הא דקאמר הכא לגיסא קמא דווקא משלה בהן האור ודווקא פסולין אבל כשרין לא לא בעי למימר אבל כשרין אפילו לא משלה בהן האור אלא ס"ק אבל כשרין לא איצטריך למימר דשרי היכא דמשלה בהן האור ומיהו אפי' לגיסא קמא לא שרי אפילו בכשרים אלא במשלה בהן האור דווקא ומיהו יכולני לישב שלא יקשה לפירוש הרב פורת דודאי לי לא הוה כתב קרא דלא תבערו למ"ד איבריים ופדרים מקרא דעולת שבת בשבתו לא הוה דרשינן אלא שחיטה וזריקה דמעכבי אבל הקטרה לא כיון דיכולין להמתין עד הלילה והא דכתיב עולת שבת בשבתו הוה דרשינן ליה הכי אם נאמנו ולא שחטו אל שבת ושחטו [ז] אותו ביום"כ ולמר ביו"ט היכא דחל יום"כ או יו"ט אחר השבת אבל בתר דנפקא לן מלא תבערו למ"ד איבריים ופדרים בתמיד ל' שבת מהשתא מוקמינא קרא דעולת שבת בשבתו אף לאיבריים ופדרים לומר דחלבי שבת קריבין ביום"כ או ביו"ט לומר כדאית ליה ולמר וכדרינן לגיסא כן דמודה הוא לאפי' דחול שרי בשבת היכא דמשלה בהן האור כדמשמע בזמעתין לכ"ע ולכל הפי' נ"ל דוחק שאנו צריכין לפרש לגיסא קמא דהכא דקאמר לא נגרהה אלא לפסולין דבקטר דנקט לאו דווקא וה"ה כשרין אלא דבכשרין לא איצטריך לאשמועינן ורלה לי דהא דאמר ולא עולת חול בשבתו ולא עולת חול ביו"ט היינו בליל שבת או בליל יו"ט דלא ניתנו שבת ויו"ט לדחות בהיות שעתא אלא שוס קרבן [ח] והא דאמר למ"ד איבריים ופדרים הוא דאתא איכא לאוקמי קרא לדמיסתבר דהיינו סמוך לבקר כי מסדר מערכה דיומא [ט] וכיון דבלאו הכי מבעיר אם המערכה לצורך תמידין דיומא אמרינן דקאי דלא תבערו אתא למ"ד איבריים ופדרים דחול שיתותרו [י] ואפי' לא משלה בהן האור כשרין לגיסא קמא דהכא ופסול במשלה בהן האור ולאיכא דאמרי אחד [י] כשירה ואחד פסולה דווקא משלה בהן האור והא דאמר חלבי שבת קריבין ביום"כ וביו"ט היינו אפילו בתחילת הלילה מעלן ומקטירין מה שאין כן בעולת חול ביום"כ וביו"ט: **תחילתו** דוחה **וסופו אינו דוחה רב חסדא אמר דוחה את השבת כו'.** פרש"י תחילתו תמיד שחיטה וזריקה [יא] דוחה את הטומאה סופו דהיינו הקטרתו אינו דוחה הטומאה אבל שבת דוחה אפילו סופו [יב] ורבה אמר תחילתו דוחה תמיד של שבת שחיטה וזריקה דוחה את השבת וקרב בשבת סופו תמיד של ערב שבת אינו דוחה דאין איברים נקטרים משתחשך אלא מעלן מבעוד יום וזה הפי' תופש עיקר והקשה ר"י דהתנן בפרק כילד צולין (פסחים דף עו:) המשה דברים באין בטומאה ועל כרחך אפילו הקטרת אימורים קאמר מדקאמר ואינן נאכלין בטומאה מכלל דכל השאר בא בטומאה שחיטה וזריקה והקטרה ועוד דהקתני בהדייהו עומר דהיינו הקטרה ולעיל נמי בפ"ק (דף ו.) אמרינן היה מקריב מנחת פרים ואילים וכבשים ונטמאת בידו וכו' עד דאומרים לו הוי פקח ושתוק אלמא הקטרה היא בטומאה מיהו י"ל דלא קשה דהקטרת קומץ דמנחה במקום זריקת דם דזבח וכי היכי דזריקה דוחה טומאה הכי נמי הקטרת קומץ דכתיב בזבחים בפ"ק (דף יג:) מקטיר נמי היינו זורק ומתלן נאכלין בטומאה ניחא דיש לומר דנקט לישנא דשיך בכולהו דכולהו אין נאכלין בטומאה אבל לענין הקטרה יש מהן שנקטרת בטומאה כגון מנחת העומר ומיהו קשה [יג] דרב חסדא מפרש למילתא הכל בתמיד דכל יומא ויומא תחילתו שחיטה וזריקה דוחה הטומאה סופו אינו דוחה טומאה דהיינו הקטרה [יד] ולא מיירי באיברים שנתותרו ורבה מפרש תחילתו דוחה שבת תמיד דשבת סופו אינו דוחה איברים שנתותרו ועוד מאי קאמר תחילתו דוחה שבת שחיטה וזריקה אפי' סופו נמי דחי שבת הקטרה דתמיד דשבת ועוד דלרבה דתחילתו דוחה שבת

אבל מהאי גיסא ומהאי גיסא אימא לא צריכא א"ר אלעזר משום בר קפרא אומר היה רבי מאיר איברי עולה שנתותרו עושה להן מערכה בפני עצמה וסודרן [ט] ואפילו בשבת מאי קמ"ל תנינא בכל יום היו שם ארבע מערכות א"ר אבין לא נצרכה אלא לפסולין ודוקא שמשלה בהן האור אבל לא משלה בהן האור לא איכא דאמרי אחד כשירין ואחד פסולין אי משלה בהן האור אין ואי לא לא ואפילו בשבת תנינא והיום חמש אמר רב אחא בר יעקב איצטריך סלקא דעתך אמינא הני מילי היכא דחל יום הכפורים להיות אחר השבת [י] דחלבי שבת קרבין ביום"כ אבל באמצע שבת לא קמ"ל אמר רבא [כ] מאן האי דלא חייש לקמחיה הא בכל יום תנן קשיא ופליגא דרב הונא דאמר תחילתו דוחה סופו אינו דוחה גופא אמר רב הונא [א] תמיד תחילתו דוחה סופו אינו דוחה מאי אינו דוחה רב חסדא אמר דוחה את השבת ואינו דוחה את הטומאה [ב] (ורבא) אמר [ג] דוחה את הטומאה ואינו דוחה את השבת [ד] אמר ליה אביי [ה] (לרבא) לדידך קשיא ולרב חסדא קשיא לדידך קשיא מאי שנא טומאה דכתיב [ו] במועדו [ז] ואפי' בטומאה שבת נמי במועדו ואפי' בשבת ולרב חסדא קשיא מאי שנא שבת דכתי' במועדו אפי' בשבת טומאה נמי במועדו ואפי' בטומאה אמר ליה לא לדידי קשיא ולא לרב חסדא קשיא לדידי לא קשיא סופו כתחילתו טומאה

[ט] ואפי' בטומאה שבת נמי במועדו ואפי' בשבת ולרב חסדא קשיא מאי שנא שבת דכתי' במועדו אפי' בשבת טומאה נמי במועדו ואפי' בטומאה אמר ליה לא לדידי קשיא ולא לרב חסדא קשיא לדידי לא קשיא סופו כתחילתו טומאה

מז א ב מי' פ"ל מהל' תמידין ומוספין הלכה ז:

רבינו חננאל

א"ר אלעזר משום בר קפרא, אומר היה רבי מאיר איברי עולות שנתותרו עושה להן מערכה בפני עצמן ושורפן ואפילו בשבת. מאי קמ"ל תנינא כו'. אמר רבינא לא נצרכה אלא לפסולין כו' ודברים פשוטין הן. **ובא** רב אחא ואמר אצטריך, סד"א הא דתנינן היום חמש מערכות אחת מהן לר' מאיר לאברין ופדרין שלא נתאכלו מבערב היכא דחל יום הכפורים להיות אחר השבת, דחלבי שבת קריבין ביום הכפורים. אבל באמצע שבת אם חל יום הכפורים אימא לא א"ר מאיר שעושה מערכה לאיברים ופדרין, קמ"ל ר' אלעזר אפילו בשבת. ובא רבא ואמר זה הטעם אין צורך להיאמר דהא בכל יום תנן בין בשבת בין בחול הדין אחד. ואמרינן כי האברין של עולות הנותרין מן החול עושה להן מערכה בפני עצמן ושורפן ואפילו בשבת, פליגא עליה הא דרב הונא דאמר תמיד תחילתו דוחה סופו אינו דוחה ואילו האברים שנותרו סופו הן, מאי סופו אינו דוחה. רב חסדא אמר אינו דוחה טומאה אבל שבת דוחה. רבה אמר סופו אינו דוחה שבת אבל טומאה דוחה. ואקשינן עלייהו והא במועדו כתיב ביה בתמיד, מאי שנא טומאה מאי שנא שבת אי דחי הא דחי הא. ופריק רבה לדידי האי דכתיב במועדו בתמיד לא קשיא, אנא מקישנא סופו לתחלתו.

תוס' ישנים

אבל מהאי גיסא ומהאי גיסא אימא לא צריכא. וא"ת מדתלמיד מזבחים פרק קדשי קדשים [נח, ב] ביילו מסם עלי תלנה יפין למערבה שיש של קטרת כנגד מערבית לדומיה משון קימעא כלפי לפון ל', ומוכח התם דבעינן שתהא המערבה מכוונת ממש כנגד פתח של היכל לפי ר' ממש. ומלינו למימר דהתם למצוה. ומיהו רש"י יפה פירש דס"ל דבהכשיג מערבה גופה שהיא לפני ה' [ממש, אלא גיסא (מלעון) ומדרום [אלא] גיסא לא, לריכא]. **אפילו בשבת.** הקשה רבינו יעקב מדתניא בשבת פרק במה מדליקין [כד, ב] ובפרק (כל כתבי) [ר' אליעזר דמילה קנ, א] ובפסחים פרק כילד צולין [פג, ב] עולת שבת בשבתו ולא עולת חול ביום טוב. ועוד קשה על הך גריימא דכילד צולין מהן דרשא דסוף פ"ק דשבת [ב, א] דמוקמי ליה לקרא דלא תבערו אם כבל מוקדמותיכם למיסרי אברים ופדרים שיתותרו מבערב, אלמא עולת חול בשבת שרי. ועל הך קושיא דשבת תירץ ה"ר יוסף דקרא דספ"ק דשבת דבכל מוקדמותיכם לא אתא אלא למיסרי איברים ופדרים של תמיד שבת עצמו, דס"ל דין שיקול להתמיעם עד הלילה של

תורה אור השלם

1. צו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ: במדבר כח ב

גליון הש"ס

גמרא אמר ליה אביי לרבא לדידך קשיא. כעין זה עיריוכין דף מט ע"ב פסחי' דף לג ע"ב ב"מ דף קכד ע"ב:

הגהות הב"ח

(**א**) רש"י ד"ה ה"ג אומר כו' ולא גרסינן עולת שבת דאי גרסינן ליה:

מוסף רש"י

דחלבי שבת. של תמיד של בין הערבים, קרבין ביום"כ. שחל במוצאי שבת (סוכה נד:). **דלא חייש לקמחיה.** למה שהוא נוחן ומוליא מפיו, כלומר לגיבורו (יבמות מב:) למה שהוא נוחן, אם תמנין אם פסולת (פסחים פד.) נוחן ומוליא סוכין ואינו תוקש, כלומר מרבה דברים (סוכה נד.). **במועדו.** משמע לא יעבור זמנו ואפילו הן טמאין ואפילו הוא שבת (פסחים עז).

מוסף תוספות

א. [ד]מוכח התם דבעיא שתהא המערכה מכוונת ממש כנגד פתחו של היכל, לקיים לפני השם ממש, ומצינא למימר דהתם למצוה. תוס' הרא"ש. ב. משמע דאיברי חול אין קריבין בשבת. תוס' פסחים פג: ד"ה ולא. ג. דאשמועינן מבכל מושבותיכם דאע"ג דמצותן כל הלילה ואפשר להקטירן במוצאי שבת אפ"ה דחי שבת. תוס' שבת כ. ד"ה למאי. ד. שחל להיות במוצ"ש. רש"י שבת קיד. ד"ה קריבים. ה. [ד]משמע דעולת שבת קריבה בשבת אחרת. שם ד"ה עולת. ו. דדכוותה בחול מקטירין, דהקטרת איברים [כשירה] בלילה כיון שנזרק הדם מבעוד יום, אבל איברי ערב שבת שלא משלה בהן האור מבעוד יום אינם קרבין בשבת. ריטב"א. ז. דנעשי כבר לחמו של מזבח בשבת שתוך שהן לחמו של מזבח הרי הן כקרבן היום. תוס' פסחים שם. ח. שאין קרבן שבת בלילה. תוס' ר"י. ט. כשמסדר המערכה בשבת בעבור התמיד, עוד מסדר מערכה אחרת בעבור האיברים שנותרו מע"ש. שם. י. דכיון דניתנה שבת לדחות בעבור התמיד דוחין אותה נמי בעבור האברים שנותרו. שם. יא. שהוא תחילת הקרבן. ריטב"א. יב. [ד]איברים שנתותרו מערב שבת עושין להן מערכה בשבת. שם. יג. דלא דמי סופו אינו דוחה דקאמר רב חסדא לסופו אינו דוחה דקאמר רבא. שם. יד. ואפילו בקרבנות שנשחטו וזורק דמן היום. שם.

בסמוך דמועדו ואפילו בשבת [ממש] לא מייתי קרא דבמועדו שמעינן עיקר דחיית התמיד אלא מג"ש דמועדו דכיון דמשלה בהם האור נעשו לאמו של מזבח דתמיד עלמו. **ואפילו בשבת תנינא.** מדקאמר ואפילו בשבת משמע ליה דתרי מילי ניטהו. **תנינא.** ואפילו דמגיע בכשרין דא"ל דפסולין [דפסולין] דכי משלה בהם [האור הוי כשרין, מסתבר שאין מילוק בזה בין חול לשבת]. **ופליגא דרבי הונא בר'.** לגיסא דרבא דמפרש דוחה את הטומאה ולא את השבת קאמר דפליגא, אבל לרב חסדא דמפרש דוחה את השבת לא פליגא. **תחילתו** דוחה. פי' רש"י בשם רבותיו תחילתו איכריע. וקשה לר"ש דמדקאמרת לקמן בסמוך תחילתו דעיקר כפרה דחי, ואיכי קרי עיקר כפרה לדחיית איברים (אלא) [כלא] אין כפרה אלא בדם. ואין נראה לרבינו קושיא, דהא קרי ליה שפיר עיקר כפרה כיון שהוא מקטיר גוף הקרבן ועיקרו, ואכי נמי דאשכחן לעיל פרק אלו קשרים [כז, ב] גבי מנין לבשר בשר [כז, ב] דאם אינו נאכל אינו מכשיר בגד, ואמרי דאמר ר"ש דין דלאו עבודה דמעכבת כפרה היא לא מיבעי כהוגה, משמע אבל הפשט ויתותה [ד]מעכבת כפרה ודאי בעי כהוגה. ואפילו לפי' אחר שפיר' לעיל שאין משם רמיה, מ"מ כיון שהקטרה הוא עיקר גוף הקרבן ודאי בם טומאה קרי ליה שפיר מעכב כפרה. אבל רש"י מפרש מפי עצמו תחילתו כגון שחיטה וזריקה של תמיד השבת, סופו כגון איברים שנתותרו מערב שבת דתמיד של שבת [(לא) קאמר, דהא אין שום אמורא חולק דפשיטא דתמי כדאמרינן בלאו דברים [פסחים סח, ב] שהרי הקטר חלבים ואיברים כשרין בין הלילה [ו]אין מתמיעין להם עד שתחשך גבי פסח שחל להיות בשבת, ועוד [מאי] קאמר שבת דתחילתו לאו בר מידחי שבת כו', אלא בשל ע"ש מייירי. אבל קשה לרבינו דקאמר סופו דלאו עיקר כפרה הוא לא דמי טומאה, והא תנן בפרק כילד צולין [שם עו, ב] דמשה דברים באין בטומאה ואין נאכלין בטומאה, אלמא אפילו הקטרה דוחה טומאה, ותניא נמי לעיל בפ"ק דיומא [ז, ב] היה מקריב מנחת פרים אילים וכבשים ונטמאת בידו ו' אומר לו הוי פיקח ושתוק, ועוד קשה כי לפירוש רש"י לא הוי השתא סופו דלענין טומאה בתחילתו כמו לענין שבת. אבל אין להקשות אם אין הקרבנות דוחה טומאה אין חרק הדם לר' יהושע דאמר אם אין בשר אין דם, דמלינו למימר דנעמא אבל קודם זריקה אי דוחה טומאה (לפי) הקרבנות, אבל נעמא אחר זריקה אי דוחה טומאה. וכפי' רבותיו אי רש"י אמר עיקר. **במועדו אפילו בשבת.** מימה לרבינו דהכא ודפרק אלו דברים [שם עו, ב] מפיק ליה במבמועדו ואילו בפרק כילד צולין [שם עו, ב] ר' דברים באין בטומאה מפיק ליה מבמועדו, ולא דרעמא מאי קשה דבתמיד ודפסח מפקי התם ודאי מבמועדו, אבל שאר קרבנות ליטור נפקא לן מבמועדיכם. **במועדו ואפילו בשבת.** לאו מתמעמעמא דרש הכי אלא מעולת שבת בשבתו נפקא לן בפרק אלו דברים [שם] דתמיד דחי שבת ופסח ולפיכן מג"ש מועדו מועדו, ושאר קרבנות ליטור ולפיכן מבמועדיכם.

שבת היינו אפילו סופו הקטרתו ולרב חסדא תחילתו דומה טומאה היינו דווקא שחיטה וזריקה ולילא למימר דלרבה נמי תמיד דשבת תחילתו דומה שבת שחיטה וזריקה סופו הקטרתו אינו דומה דהאמר כפרק אלו דברים (פסחים דף סח:) בא ורואה כמה חביבה מצוה בשעתה שהרי הקטר חלבים ואימורים כשרים כל הלילה ואין ממתין להם עד שתחשך[א] ועוד מאי קאמר רבה שבת תחילתו לאו בר מידחי שבת הוא סופו נמי לא דחי ואי סופו אין דחי דקאמר אפילו בתמיד דשבת מאי קאמר דלאו בר מידחי שבת הוא הא בר מידחי שבת הוא על כן נראה לר"י פירוש שני שפירש"י תחילתו וסופו הכל על הקטר חלביו קאי וקאמר רב חסדא הקטר חלביו שלא ניתותרו דומין טומאה[ב] סופו חיבים שניתותרו אינן דומין הטומאה לעשות להם מערכה בפני עצמן ולהקטיר בטומאה אלא מקטירין בטומאה על המערכה גדולה דכיון דטמאים הן אינן דומין הטומאה דלא חשיב כתמיד דיומיה ודומה את השבת[ג] כדגמרינן (שבת כ.) מבכל מוקדשותיכם ועושין להם מערכה בפני עצמן כיון דכשירים הן ורבה ס"ל תחילתו דומה את השבת חיבים דתמיד דיומיה סופו חיבים שניתותרו[ד] אינן דומין שבת לעשות מערכה בפני עצמן אפילו אם הן טהורין אבל דומה את הטומאה אם ניתותרו בחול עושין להם מערכה בפני עצמן ומקטירין בטומאה והיינו פלוגתא דעיל קאמר אפילו פסולין עושין להם מערכה בפני עצמן ואפילו בשבת והיינו פלוגתא דרב הונא בין לרבה בין לרב חסדא ורבה דאמר סופו אינו דומה שבת אינ ליה פירכא[ה] דרבה דאמר בכל יום תנן אלא סבירא ליה לבר משבת ומה שכתב רש"י הראשון עיקר נראה כי הוקשה לו על פירוש שני דקאמר תחילתו דעיקר כפרה ואי אחיבים קאמר הני נאו עיקר כפרה נינהו[ה] ומיהו לא קשה דבהקטרה נמי איכא כפרה ועיקר כפרה קרי לתמיד דיומיה[ו] וגדולה מזו אמרינן לעיל בפ"ב[ז] (דף מ.) אינטריך ס"ד אמינא כיון דעבודה דלא מעכבא כפרה היא כו' אבל הפשט וניתותר דמעכבא כפרה בעי כהונה אלמא אפילו הפשט וניתותר קרי עיקר כפרה[ח] לגבי נתינת אש דהדיוט אף על גב דעיקר כפרה בדם היא כל שכן בהקטרה דיומיה ניתא דקרי ליה עיקר כפרה לגבי חיבים דניתותרו:

כי פליגי דאחתה אארעא וכבייה אביי אמר חייב. הקשה רבינו שמחה דאמר לעיל (דף מד:) נתפזר הימנה קב גחלים מכבדן לאמה ופרש"י לאמת המים שבעזרה וקשה לאביי[ט] ופי' דלאמה דלעיל אין זה אמת המים אלא מקום הוא ולי נראה דלא קשיא דלא מיחייב משום דכיון דבמתכוין חותה בשל ד' קבין ומערה לשל ג' קבין ונתפזר מהן קב ומה שנתפזר אינו עומד לאוספן[י] אפי' אביי מודה כיון דאינתיק אינתיק אבל אם דמחתה ודמנורה מיירי דאחתה אארעא ובכלי וחזי למאותה ולהכי חייב ולאביי ורבא פטור דלא מיחייב אלא או בראש המזבח או אפילו למטה דקאי לאהדוריה כמו המוריד גחלת וכיבה דחזיא לאהדורה ושוב מצאתי בתוספ' תמיד של רבי ברוך ברבי יצחק שהקשה הקושיא ומירץ כמו שתירצתי עוד תירץ דמכבדן לאמה לאמה שבכו וכתב שרבינו נסים ז"ל הקשה אותה במגילת סתרים וזהו לשונו הא גחלים קדושים הן[יא] כדתנן (חגיגה דף כג:) הוסיף ר"ע הסלת והלבונה והגחלים שאם נגע טבול יום במקצתן פסל את כולן[יב] וא"כ אין מכבדן לאמה והלא מפסיד קדשים[יג] ומירץ דבירושלמי מקשה זאת הקושיא בפרק בתרא דחגיגה וה"ג התם מינה קטורת ולבונה גחלים מאי פירוש אמאי פסל את כולן והלא אינם קדושים אמר רבי בון בר רב כהנא תיפתר בגחלים של יום הכפורים שבמה שהוא חותה את כולן הוא מכנים אבל גחלים של כל יום לא כהתיא דתניון נתפזר הימנה קב גחלים מכבדן לאמה פי' גחלים של יום הכפורים בכלי שחותה בו הוא מכנים להכי הכלי מלרפן אבל מחתה של כסף שאין כליין לא מלרפן להו ואינן קדושים ולכן מכבדן לאמה ומיהו רבינו ברוך פירש פירוש הירושלמי בע"א דבעי למה פסל את כולן והלא אינו צריך לכלי שהרי נתפזר מהן קב גחלים ואפילו למאן דאמר בחגיגה (דף כד.) דכלי מלרף אפילו שאין צריך לכלי היינו למאן דאמר צירוף לאוריתא דלא הוסיפו חכמים אפילו שאין צריך לכלי אבל למ"ד צירוף דרבנן לא וכדמוכח בפרק הקומץ רבה (מנחות דף כד.) ומשני בשל יום"כ שהיו כולם קדושים והוא הדין דהוה מלי לתרוצי במחתה שניה של ג' קבין[יד] שמאותה לא נתפזר כלל ורבינו תם משיב להרב רבי יעקב ישראל בע"א דלכך מכבדן לאמה דכלי שרת אין מקדשין אלא מדעת ולא מיקדשי הכך גחלים[טו] וקשה דאם כן תקשה מכאן למאן דאמר פרק לולב וערבה (סוכה דף מט:) כלי שרת מקדשין שלא מדעת מיהו בפרק קמא דמנחות (דף ז.) דייק רבי יוחנן מברייתא זאת דאומרת כלי שרת אין מקדשין אלא מדעת ושמא סבור בהתיא בריתא והכי נמי אין לומר דמחתה לאשונה של ד' קבין לא היתה כלי שרת[טז] דהא כתיב ולקח מלא המחתה גחלי אש משמע שהיתה כלי שרת ולא יתכן לומר דווקא דיום הכפורים קדושה דביום כפור כתיב קרא ועוד כיון דהוו על המזבח מקדש את הראוי לו ודוחק לומר דהיינו דווקא בקרבנות[יז]:

הדרן עלך טרף בקלפי

טומאה דתחילתו בר מידחא טומאה הוא סופו נמי דחי שבת דתחילתו לאו בר מידחא שבת הוא סופו נמי לא דחי לרב חסדא לא קשיא סופו כתחילתו (תחילתו) לית ליה שבת דהותרה היא בציבור סופו נמי דחי טומאה דדחויה[ט] היא בציבור תחילתו דעיקר כפרה דחי סופו דלאו עיקר כפרה לא דחי איתמר המכבה אש מחתה ומנורה אביי אמר חייב רבא אמר פטור דכבייה בראשו של מזבח דכולי עלמא לא פליגי דחייב כי פליגי דאחתיה אארעא וכבייה אביי אמר חייב אש המזבח הוא רבא אמר פטור כיון דנתקה נתקה אלא הא דאמר[כ] רב נחמן אמר רבה בר אבוה המוריד גחלת מעל גבי המזבח וכיבה חייב כמאן כאביי אפילו תימא כרבא התם לא אינתיק למצותה הכא אינתיקה למצותה איכא דאמרי דאחתיה אארעא וכבייה דכולי עלמא לא פליגי דפטור כי פליגי דכבייה בראשו של מזבח אביי אמר חייב אש המזבח הוא [א]רבא אמר פטור כיון דנתקה נתקה אלא הא דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה [ב]המוריד גחלת מעל גבי המזבח וכבה חייב כמאן לא כאביי ולא כרבא התם לא אינתיק למצותה:

[ג]הכא אינתיק למצותה:

הדרן עלך טרף בקלפי

טומאה[ח] דתחילתו. מה תחילתו בר מדחי טומאה הוא אם אין כהן טהור לזרוק דמו: **שבת דתחילתו.** דתמיד דערב שבת אלא בר מידחא שבת שהרי בין הערבים נשחט ודם נפסל בשקיעת החמה: **דחויה היא בציבור.** בקושי הותרה וכל כמה דאפשר מהדרינן אטהורין: **המכבה אש מחתה ומנורה.** לאחר שחתה גחלים למחתה או למנורה כיבן: **חייב.** משום לא תבערו[ט]: **אינתיק למצותה.** לשון (כ) למחתה ותו לא קיימן ביה אש המזבח (ד): **דכבייה בראשו של מזבח.** לאחר שניתקה ממערכתה:

הדרן עלך טרף בקלפי

עין משפט נר מצוה

מח א ב ג מיי' פ"ג מהל' תמידין הל' ו:

רבינו חננאל

מה תחילתו אע"פ שהוא תמיד של חול דוחה טומאה, דכתיב ביה במועדו ואפילו בטומאה, כך סופו דוחה טומאה ואינו [דוחה] שבת כתחלתו, מה תחלתו תמיד של ערב שבת, אם נאנסו ולא הקריבוהו אינו קרב בשבת עם תמיד של שבת, כך סופו אינו דוחה שבת. לרב חסדא נמי האי דכתיב במועדו לא קשיא סופו כתחילתו לית ליה, שבת דהותרה בציבור שנאמר וביום השבת שני כבשים סופו נמי דוחה שבת, טומאה דדחויה היא בצבור כדאסיקנא בפרק ראשון לרב ששת דדחויה היא, תחילתו דעיקר כפרה היא דחי, סופו דלאו עיקר כפרה לא דחי. מאחרי שנתברר כי לא בא זה הפסוק אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה אלא לאש מחתה ומנורה. אחמר המכבה אש הנלקח מעל המזבח למחתה או להדליק המנורה, אביי אמר חייב אע"ג דאחתה לארעא וכביא, אש המזבח קרינן ביה, וכתיב לא תכבה. רבא אמר כיון דאחתה נתקה מאש המזבח ופטור. ואקשינן אלא הא דאמר רב נחמן המוריד גחלת מעל המזבח וכיבה חייב, כמאן כאביי, כלומר הלכתא כרב נחמן, וקימא לן אביי ורבא הלכתא כרבא וקשיא הלכתא אהלכתא. ופרקינן התם לגבי רב נחמן אפילו רבא מודה שחייב, כיון דשלא לשום מצוה הורידה, אש המזבח קרינא ביה וחייב. כי קאמינא דפטור היכא דנתקה למצוה למחתה או למנורה (דכיון דנתקה למצוה למחתה או למנורה) דכיון דנתקה למצותה, לאו אש מזבח היא. ובמנורה ובמחתה לא אשכחנן בה קרא לא תכבה. **איכא דאמרי** היכא דאחית גחלת לארעא וכביה דברי הכל פטור, כי פליגי במכבה גחלת למזבח, אביי אמר חייב, אש מזבח היא. רבא אמר פטור, כיון דנתקה למחתה או להדלקת המנורה יצאה מתורת אש מזבח ונעשית אש מחתה ומנורה.

הדרן עלך טרף בקלפי

תוס' ישנים

המוריד גחלת מעל המזבח וכיבה חייב. הקשה ה"ר אלחנן מהא דתנן בפרק המזבח מקדש [זבחים פו, א] גחלת שפקעה מעל המזבח לא יחזיר וכיון דלא יחזיר נשלמה מצותה ואין מייב [משום] מכבה. ואמר לו רבינו שם מיעוט בין פקעה מעל המזבח לזורידה. **הדרן עלך טרף בקלפי.**

מסורת הש"ס

א) [נעיל ו: וש"נ], ב) [זבחים לא:], ג) [ויקרא ו], ד) [שם], ה) ל"ל דרבה, ו) [ועי' תוספות מגיגה כג: ד"ה שאם],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה טומאה סופו כתחילתו מה תחילתו: (ב) ד"ה אימתיק למצותה לשון אותו למחתה:

מוסף רש"י

דדחויה היא בציבור. אף על פי שהקרבן ציבור דוחה אותה, דקושי הותרה ולא היתר גמור הוא וכל מה דאמינא לדחוי מהדרינן שיעשה בטהרה (לעיל ה:) אע"ג דלכאורה דמתמא למיתי בטומאה, לאו היתר גמור הוא, אלא היכי דלא משתכחי טהורין (פסחים עז.) לומר בקושי נדחית אלא דיחוי בעלמא על ידי נשיאות עון שהלין מלנה, ולא בהיתר גמור (זבחים לג.).

הדרן עלך טרף בקלפי

מוסף תוספות

א. אלא מחללין שבת עליהן. רש"י פסחים סח: ד"ה כשירין. ב. דתחילתו היינו הקטרת איברים של היום. ריטב"א. ג. דאיברים שלא נתעכלו מערב שבת קריבין בשבת. שם. ד. שלא נתעכלו מערב שבת. שם. ה. שאין כפרה אלא בדם, לכך פירש רש"י דתחילתו היינו שחיטה וזריקה שהוא תחילת הקרבן והם עיקר כפרה. שם. ו. [ד]קרי להקטרת גוף הקרבן עיקר כפרה כנגד איברים שניתותרו. תוס' הרא"ש. ז. גבי מנין להפשט וניתותר שכשרין בזר. שם. ח. כיון שהוא מגוף הזבח. שם. ט. הא עבר משום לא תכבה, [דהא] לאביי בין אינתיק ובין לא אינתיק חייב עליו. ריטב"א. י. כי כשחותהו מעל המזבח על דעת כן חותהו שיערה מהם הצריך למחתה של קטורת והשאר שיהא הולך לאיבוד. שם. יא. [ד]קדושים בכלי שרת. שם לעיל מד: יב. לפי שהכלי מצרפן יחד. רש"י מגיגה כג: ד"ה פסל. משמע דנתקדשו בכלי מדמהני בהו צרוף. תוס' שם ד"ה שאם. יג. היאך משליכין אותם במקום זה להפסידן בידים ולולולו אותם. ריטב"א. יד. של כל יום. תוס' שם. טו. [ד]לא היה דעתו לקדש אותן שלא יכנסו במחתה השנייה.

טו) [לעיל ו: וש"נ], ז) [זבחים לא:], ח) [ויקרא ו], ט) [שם], י) ל"ל דרבה, יא) [ועי' תוספות מגיגה כג: ד"ה שאם],

יב) [לעיל ו: וש"נ], יג) [ויקרא ו], יד) [שם], טו) ל"ל דרבה, טז) [ועי' תוספות מגיגה כג: ד"ה שאם],

יז) [לעיל ו: וש"נ], יח) [ויקרא ו], יט) [שם], כ) ל"ל דרבה, כא) [ועי' תוספות מגיגה כג: ד"ה שאם],

תוס' הרא"ש לעיל מד: טז. [ד]מחתה דכסף אינה קדושה כי אם אותה שמערה בה, ונתפזרו לו קב גחלים דמכבדן לאמה איירי במחתה של כסף. תוס' שם.

הוציאו לו. מלשכת הכליס: **וכך היסה מדסה.** מפרש בגמ׳: **גמ׳ מחסה דקטורס.** לחפון מתוכה: **נעייל.** מתחתה והדר נעייל קטורת בחפניו: **הבאה אחת אמר רחמנא.** בגמליס ובקטורת ולא שתי הבאות דכתיב (ויקרא טז) ולקח א) (ו) הכהן מלא המחתה גחלי אש מעל המזבח ומלא חפניו וגו׳ והביא מבית לפרכת. כף אחת לפרוכת: **דרשאכחן בנשיאים.** כל אחת מלאה קטרת ב): **מרובה.** וכביכה ליקח לימיכה ימין: **אפי׳ בזמן ששניהם שוין.** הכן שאחפניו גדולים וחופן שלשת קבין אפילו הכי כיון דברוב הכהנים גדולים גחלים מרובים מחפניו מוטל כף בשמאל: **קימחים.** שם אמו: **עלה לגג.** גבר על כולן: **איכא דאמרי.** אמי זרד בערכן קאמר ויפה הוא לחולה וסתם נשים מעוברות חולות וחולכות (ו) זריד וערכן שהן מיני מאכל חיטין כדאמרינן במסכת ג) (ברכות (דף נ.)) חילקא חיטי דמיתבי באסיתא לתרי תרי טרגיס לתלת תלת זריד לארבע ארבע ערכן לחמשן חמש וסכי קאמר כל הנשים מעוברות תקנו להם זריד וערכן להברות אותן והעוברים ואותן של אמי גבר על כולן: (ח) **איכא דאמרי בשכבת זרע.** קאמר שאין ילירת הוולד מכל הטיפה אלא מן הבירור שבה זרד לשון חבילי זרדים טודי״ל כלומר בירור טיפה שקלטה אמי הזרד (ט) גדל ועלה לגג: **ותזרני.** לשון זורה את גורן השעורים (רוש ג) מברר את הטיפה: **ווירזפני.** הזרתני מן הבירור שבה: **פעם אחת.** יוה״כ היה: **ליעורא.** רוק: **לא ראו קורות ביתי כו׳.** ראיתי בהש״ס ירושלמי מ) כל כבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה שאה לעוטה ראויה לאתת מעמה כהן גדול הלבוש משבצות זהב: הכי גרסינן **הנו רננן בקומצו שלא יעשה מדה לקומץ.** והריס ממנו בקומצו ולא שיעשה כלי למידת קומצו וימדוד בו קומץ מן המנחה: **אבל הכא לא רמיב בחפניו.** ואם עשה מדה מחזקת חפיתו מלא חפניו והביא קרינן ביה: **יליף מלא.** דכתיב קרא אחרינא וקמץ משם מלא קומצו (ויקרא ב) מה להלן בקומצו יקמוץ ולא במדה אף כאן בחפניו: **מאי לאו.** וכך היתה מדתה דקתני הכי קאמר אם בא לעשות מדה לחפיה כן יעשה הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו: **לא הכי קאמר וכך היה חוזר וחופנה לפנים.** מערה אותה לתוך חפניו מן הכף ונותנה על הגחלים שבמחתה: **שמעת מינה כו׳.** ולקמן (דף מט.) בעינן לה: **דילמא שאם רצה כו׳.** כלומר לא הא ולא הא תפשוט מינה דדחינן לך להכא ולהכא: **אי נמי.** הכי קאמר כך היתה מדתה מלא חפניו מלומלמין: **מכורן.** מבלבלין מכל לד ויולא: **אי בקומצו.** דדייקינן יכול בראשי אצבעותיו יקמוץ מעט וכל כמה דמחוסר טפי מעלי ת״ל מלא:

הוציאו לו. השתא לפני מלך בשר ודם אין עושין כן. תימה לי והאמר לקמן (דף מט:) טוטל הכזך בראשי אצבעותיו ויש אומרים בשיניו והיכי עביד הכי השתא לפני מלך בשר ודם אין עושין כן ויש לומר דהתם אינו אלא מוסך הכזך אבלו והכזך אינו מונח בחוץ אלא על ידו הוא מונח ומוסכו אבלו בשיניו כדי לחפון פעם אחרת אבל לימשון למחתה בשיניו ולאחותה אחרעא לאו אורח אחרעא אבל מימה לי לעביד למחתה בית יד אורון דבלאו הכי אמרינן לעיל דביום הכפורים ידה אחוכה לה בית יד אחוכה שתגיע עד בית השחי ויתפוש אותה בבית השחי ולאש המחתה תהא מונחת על ידיו או על זרועו השמאלי וכי מטי לפיים ישלשל ידיו עד הרצפה וישמוט ידיו בגחת מתחת המחתה ויוציא המחתה על הרצפה וי״ל כיון דבעינן מלא המחתה גחלי אש אי אפשר שלא יפזר מהן קצת אי הוה עביד הכי אי נמי י״ל לפני מלך בשר ודם אין עושין כן כו׳:

וכך היתה מדתה מאי לאו שאם רצה לעשות מדה עושה כו׳. מימה אמאי לא קאמר כך היה מדתה של הכף כשיעור חפניו של כל כהן גדול הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו היו עושין כל שעה כף אחת כפי אותו שיעור יש לומר דלמה להם לעשות כן אדרבה טפי ניחא אם הכף היתה גדולה יותר דאי שוה למלא חפניו היתה אם כן כשמערה מחפניו לתוכה אי אפשר שלא יתפזר ויפול לאחר מעט א): **ווו היא עבודה קשה שבמקדש.** סבירא ליה כמאן דאמר בפרק אלו מנחות (דף עה:) שהיה קופל אחד לשנים ושנים לארבעה אבל לתנא דבי רבי ישמעאל דאמר פותחן על שמחזירן לסולתן אינה עבודה קשה יותר משאר מנחות: הדר

הוציאו לו א) **את הכף ואת המחתה חפן מלא חפניו ונתן לתוך הכף הגדול** לפי גדלו והקטן לפי קטנו וכך היתה מדתה נטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו: **גמ׳** מחתה (ב) תנא ליה ג) נטל את המחתה ועלה לראש המזבח וחותה ויורד התם מחתה דגחלים והכא מחתה דקטורת דתניא הוציאו לו (ד) כף ריקן מלשכת הכלים ומחתה גדושה של קטורת מלשכת בית אבטינס: חפן מלא חפניו ונותן לתוך הכף הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו וכך היתה מדתה: כף ביום הכפורים למה לי [1]מלא חפניו והביא אמר רחמנא משום דלא אפשר דהיכי נעביד נעייל והדר נעייל הבאה אחת אמר רחמנא ולא שתי הבאות נשקליה לקטורת בחופניו ונחתיה [למחתה] (ה) עלה וליעול כי מטי התם היכי לעביד נשקליה בשיניה ונחתיה למחתה ו)השתא לפני מלך בשר ודם אין עושין כן לפני מלך מלכי המלכים הקב״ה על אחת כמה וכמה הלכך לא אפשר וכיון דלא אפשר עבדינן כדאשכחן בנשיאים: נטל את המחתה בימין ואת הכף בשמאל: ז)יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא [2]זו מרובה וזו מועטת ואפילו בזמן ששניהן שוין וכמעשה דרבי ישמעאל בן קמחית (ח) [3]זו חמה וזו צוננת אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית שהיה חופן ארבעת קבין במלוא חפניו ואומר כל הנשים זרדו וזרד אימא עלה לגג איכא דאמרי בערסן וכדרבה בר יונתן דאמר ח)רבה בר יונתן אמר רבי יחיאל ערסן יפה לחולה ואיכא דאמרי בשכבת זרע וכדרבי אבהו ט)דרבי אבהו רמי כתיב [2]ותזרני [חיל] למלחמה וכתיב י) [3]המאזרני חיל למלחמה אמר דוד לפני הקב״ה רבש״ע זריתני וזרזתני אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית י)פעם אחת הייתי דברים עם ערבי אחד בשוק ונתתה צינורא מפיו על בגדיו ונכנס ישבב אחיו ושמש תחתיו וראתה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד ושוב אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית פעם אחת יצא וסיפר עם אדון(ה) אחד בשוק ונתתה צינורא מפיו על בגדיו ונכנס יוסף (עם) אחיו ושמש תחתיו וראתה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד ת״ר שבעה בנים היו לה לקמחית וכולן שמשו בכהונה גדולה אמרו לה חכמים מה עשית שזכית לכך אמרה להם מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי אמרו לה הרבה עשו כן ולא הועילו ת״ר [4]בקומצו שלא יעשה מדה לקומץ איבעיא להו מהו שיעשה מדה לחפינה התם הוא דכתיב בקומצו אבל הכא דלא כתיב בחפניו אלא [1]מלא חפניו קטורת סמים דקה לא או דילמא יליף [5]מלא מלא מקומצו ת״ש וכך היתה מדתה מאי לאו שאם רצה לעשות מדה (ט) אחרת עושה לא ה״ק יכול היה חוזר וחופנה לפנים שמעת מינה כ)חופן וחוזר וחופן דילמא שאם רצה לעשות מדה עושה אי נמי שלא יחסר ושלא יותיר ת״ר כ)מלא קומצו יכול מבורץ ת״ל בקומצו אי בקומצו יכול אפילו בראשי אצבעותיו תלמוד לומר מלא קומצו כדקמצי אינשי ד)הא כיצד חופה שלש אצבעותיו על פיסת ידו וקומץ ובמחבת

לנושאה, והקטורת מלא חפניו וצוננת. פי׳ זרד זרדו. לשון זרד הם עשבים כגון חבילי זרדין. כלומר, ג) רבתי חבילת קמחית עלה לגג. דתנו רבנן התולש עשבים והמזרד זרדים אם לאכילה כגרוגרת אם לבהמה כמלא פי הגדי. ומפני מה היו בניה בעלי כח. יש אומרים שגידלתן בערסן שהוא שני לסולת ומאמץ הכח, ויש אומרים בשכבת זרע כמו שהיתה עושה בת שבע אם שלמה כדכתיב ותזרני חיל למלחמה. כלומר זריתני כדכתיב זורה את גורן השעורים, וזירזתני אימצתני. כל העולה נוצרים מן הבורר שבטיפה של שכבת זרע ואני מן הבורר שבבורר. ואמרה זכיתי לשבעה בנים הללו, כי לא ראו קורות ביתי קלעי שער ראשי שהיתה צנועה ביותר. **תנו רבנן** מלא קומצו [בקומצו] שיהא קומץ ונוטל בקומצו, שלא יעשה מידה לקומץ ויהיה קומץ בה אלא לעולם לא תהיה קמיצה אלא בידו של כהן. **איבעיא** להו מהו לעשות מידה לחפינה. ת״ש מדתנן וכך היתה מידתה, ש״מ שאם רוצה לעשות לה מידה עושה. ודחינן לא הכי קתני וכך היתה מידתה בפנים (הדרך) [כדרך] שמידידתה בחרץ. ואקשינן וכי החופן בחרץ חוזר ערד וחופן בפנים להקטיר. ודחינן לא דילמא שאם רצה לעשות מידה מקודם כדי שיהא מודד באותה מידה עושה. אי נמי שלא יחסר ושלא יותיר, אלא יכנים מלא חפניו, ולעולם אם חפן בחרץ אינו חוזר וחופן בפנים ג) על אחת כמה וכמה. ת״ר וקמץ משם מלא קומצו מסלתה משמנה. יכול מבורץ, כלומר יהיה שותת יורד מאחרי אצבעותיו, ומחרץ של אצבעותיו. תלמוד לומר והרים ממנו בקומצו מסולת המנחה. כלומר אין לך אלא מה שבתוך הקומץ. הא כיצד, חופה שלש אצבעותיו על פיסת ידו וקומץ

מסורת הש״ס

א) לקמן מח: לעיל מב: זבחים סד. [ממיל כח:], ב) [שבת עד: סבחים עה:], ג) [ערובין ט. ב״ק מב.], ד) [נדרים מא:], ה) נדה לא., ו) [ל״ל ומאזרני], ז) [מוסבפתא פפ״ג ע״ס], ח) [בס״א: הגמון], ט) [לקמן מט.], י) מנחות יא., כ) [במדבר זז], ל) [ל״ל מו״ק יג.], מ) [יומא פ״א ה״א], נ) שיין לע״ב,

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ מחתה הא תנא ליה מעל כו׳: (ב) שם אוליאו לו את הכף ריקן מלשמה: (ג) שם נשקליה לקטרת בחפניו ומחתיה למחתה דגחלים עלויה ולעיל כי מטי להתם היכי לעביד: (ד) שם וכמעשה דרבי ישמעאל בן קמחית (זו חמה זו צוננת) תפ״מ וכ״ג מפי׳ רש״י ומשמע דלא גרס ליה: (ה) שם מאי לאו שאם רצה לעשות מדה עושה כל״ל ותיבת אחרת נמחק: (ו) רש״י ד״ה הבאה כו׳ דכתיב ולקח מלא המחתה וכו׳ כל״ל ותיבת הכהן נמחק: (ז) שם ד״ה איכא דאמרי כו׳ ומוכלות (זריד) תו״מ וכ״ג ס״פ ומוכלות מעשה קדרה וערסן: (ח) שם ד״ה ואיכא דאמרי כל״ל: (ט) שם שקלטה אמי הזרד גבר ועלה לגג:

הגהות מהר״ב רגשבורג

א) רש״י ד״ה הבאה אחת וכו׳ ולקח הכהן. מלא הכהן נמחק וכ״ג ער׳ ש״ר:

לעזיי רש״י

טודי״ל. קנה, גבעול.

מוסף תוספות

א. [ר]יהיו חסרים ממלא חפניו. ר׳ יהונתן.

תוס׳ ישנים

הבא מחתה דקטורת, הקשה ה״ר אלחנן דהכא משמע שהיו מקטירין הקטורת בתוך המחתה וכן משמע נמי בקרא דכתיב (ראה במדבר טז, י:) וקחו איש מחתתו וחנו בהן אש ושימו עליהן קטרת, וכן גבי נדב ואביהוא, ואילו בסדר תמיד משמע שהיו עושין אותו ע״ג מזבח הפנימי, דתנן התם (במדב נג. א) מי שזכה במחתה לכר את הגחלים על המזבח הפנימי וירדון בשולי המחתה, ואמרינן נמי בסיני מחיכן הכהנים המקטירין את הקטורת בפנים והמחתה ביד אחד, אלמא לא היה שם נשרף, ועוד מדע שהיה צריך מזבח הפנימי. ואומר רבינו מי שלא יוה״כ וודאי היה נשרף בתוך המחתה מלאה גחלי אש כי לא היה מזבח לפני ולפנים כי אם אהרן או אחן אחיה בנים שני, אבל של כל יום ויום וודאי נשרף על המזבח, [וקטורת]

דנדב ואביהוא ועדת קרח שהקריבו במחתה הולאת שעה היתה וגם היה על המזבח המיוחן ולכך היה צריך להיות שם מחתה. **ואפי׳לו בזמן ששניהם שוין כגון [דהר״] ישמעאל כו׳.** התם נמי היה קטורת מרובה שהיה חופן ד׳ קבין ובמחתה לא היה רק ג׳ קבין, אלא לא דק. **זריתני וזרזתני,** לשון זריזות הוא ולא מלשון זרד (זרון[ד]), ואע״ג דמייתי ליה עלה, ולא כפי׳ הקונטרס ה). **ובולם שימשו בכהונה גדולה.** כגון שהיה פסול באחד מהן ולא היה אז אחוז שיעמוד לשמוש במקום כ״ג שם, דהא פשיטא שלא קבראתם מדשבח הוה לה. **לא ראו** קורות ביתי קלעי שערי. בשעה שהיתה יכולה לבשומה. **שלא יעשה מדה לקומץ.** פירש הקונטרס שלא יעשה כלי למדת קומצו, ואין נראה לרבינו שמועל דקומץ [דוקמץ] משמע שיש לו לקמוץ בידיו ולא שיעשה מדה לקומץ, ועוד דפשיטא ליה דחופן וחוחר וחופן גבי קטורת, ואי כפירוש הקונטרס יש לחוסיף משם דלעיל מלא מלא דקטורת (מקומץ), דאי לא דלעיל מלא מלא מקומץ (ו)אין צריך למפון כלל אלא יעשה כלי (מלא) מחזיק מלא מדת חופניו למה צריך לחיות חופן וחחר וחופן שזו היא עבודה קשה שבמקדש כדאמרינן בסמוך, אלא ודאי בין מלא חפניו בין מלא קומצו משמע ממילא שצריך לחפון ולקמוץ. על כן נראה לרבינו שמועל לפרש שלא יעשה מדה לקומץ הייט שלא יתן תחלה מדת קומצו בכלי ואח״כ יקמוץ אלא בקמיצתו יש לו למוד. וטעמא דחופן וחחר וחופן ומשמע ליה משום דלא אפשר דכאמרינן לקמן, הלכך צריך לחפון בפנים ולהניחו בחופניו ובשביה לקרא דהוא דחיק ומוקי אתרתא דהכי הייט משום דלא אפשר דכאמרינן לקמן, הלכך צריך לחפון בפנים ולהניחו בחופניו ובשביה לקרא דהוא דחיק ומוקי אתרתא.

ה) עיין בס׳ המפלה דף לא וברש״י שם ודברי התו״ס כאן תמוה ועי׳ ש״ש.

ו) נראל״ל קבין. ג) נראה דל״ל זרדי חבילת קמחית. ד) לשון רבינו בכאן הוא משולל הבנה ואולי אחה ס״ס בדבריו ול״ש.

עין משפט נר מצוה

א א ב ג מיי׳ פ״ד מהל׳ עבודת יום״כ הל׳ ל:
ב ד מיי׳ פי״ג מהלכות מעשה הקרבנות הל׳ יח:

תורה אור השלם

1. וְלָקַח מְלֹא הַמַּחְתָּה גֶּחָלֵי אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי יְיָ וּמְלֹא חָפְנָיו קְטֹרֶת סַמִּים דַּקָּה וְהֵבִיא מִבֵּית לַפָּרֹכֶת:
ויקרא טז יב
2. וַתְּזָרֵנִי חַיִל לַמִّלְחָמָה תַּכְרִיעַ קָמַי תַּחְתָּנִי:
שמואל ב כב מ
3. וַתְּאַזְּרֵנִי חַיִל לַמִّלְחָמָה תַּכְרִיעַ קָמַי תַּחְתָּנִי: תהלים יח מ
4. וְהָרִים מִמֶּנּוּ בְּקֹמְצוֹ מִסֹּלֶת הַמִּנְחָה וּמִשַּׁמְנָהּ וְאֵת כָּל הַלְּבֹנָתָהּ אֲשֶׁר עַל הַמִּנְחָה וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ רֵיחַ נִיחֹחַ אַזְכָּרָתָהּ לַיְיָ:
ויקרא ב ז
5 וְהֲבִיאָהּ אֶל בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים וְקָמַץ מִשָּׁם מְלֹא קֹמְצוֹ מִסָּלְתָּהּ וּמִשַּׁמְנָהּ עַל כָּל לְבֹנָתָהּ וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת אַזְכָּרָתָהּ הַמִּזְבֵּחָה אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ:
ויקרא ב ב

מוסף רש״י

יציבא. מזמרי (ערובין ס).
ותזרני. חסר מ׳ לשון מזרה (נדה לא.). **ותאזרני.** לשון חגירה כמו המתנים (שם). **זריתני.** מן הכבוד ומאמר כך זירזתני (שם). **יכול מבורץ.** מנלנן ויוצא לכל לד (ויקרא ב ג) גדוש, ליטנא אחרינא שיש קמץ מין ולאחר אצבעותיו לפס ידו (מנחות יא. לגי׳ הב״ח). **ת״ל בקומצו.** והריס ממנו בקומצו (שם) אין לך כשר אלא מה שכתוב הקומץ (ויקרא ב ב). **בראשי אצבעותיו.** מעט עד שלא יגיע עד פס ידו (שם). **כדקמצי אינשי.** מכניס לידי אצבעותיו ודוחק בקמץ והקמץ נכנס בתוך ידו (שם). **חופה שלש אצבעותיו על פיסת ידו וקומץ.** וחזו קומץ במשמע לשון הטבעת (ויקרא ב ב).

רבינו חננאל

הוציאו לו את הכף ואת המחתה כו׳. ואוקימנא למחתה דמתניתין מחתה של קטורת כדתניא ומחתה (גרועה) [גדושה] מליאה קטורת מלישכת בית אבטינס. כף למה לי ומלא חפניו כתיב. ואסיקנא משום דלא איפשר כו׳ פשוטא [היא]. **יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא** משל הוא כלומר האזרח למטה והגר למעלה, הגחלים בימין והקטרת בשמאל. ושנינן מחתת הגחלים כבידה שיש בה גחלים שלש ו) סאין. ועוד היא [חמה] (ורוצה) [וצריך] כוח

ו) נראל״ל קבין. ג) נראה דל״ל זרדי חבילת קמחית. ד) לשון רבינו בכאן הוא משולל הבנה ואולי אחה ס״ס בדבריו ול״ש.